

علیرضاغریب دوست دبیرانجمن حقوق شناسی

دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن صبحدم سه‌شنبه ششم اردیبهشت‌ماه را نذید و دیدگان خویش بر جهان فانی بستت تا چشمانش جهانان را نظاره‌گر باشند از جنس نور و خیال. از این استاد شاخص ادبیات و حقوق‌دان فرهیخته‌ای که پیشگام «ادبیات و حقوق» در ایران بود، آثار و خدمات بسیاری برجای مانده و از ثمرات عمر پرپار او کمتر اندیشمندی است که بی‌بهره مانده باشد. ۹۷ سال زندگی با عزت این دانش‌آموخته حقوق و قاضی دادگستری که شغل معلمی را برگزید و با زندگی خود را وقف پژوهش در فرهنگ و ادب ایران‌زمین کرد، آن چنان گران‌سنگ و ارزشمند است که پرداختن به آن در این مجال اندک میسر نخواهد بود. نگارنده این ستور مایل است از منظری دیگر به زمان و زندگی او نگرسیسته و از گوهری که استاد ندوشن در این ایام بلند به همراه داشت، سخن گوید. از دکتر شیرین بیانی، استاد فریخته دانشکده ادبیات دانشگاه تهران و پژوهشگر تاریخ و تمدن ایران‌زمین که در جایگاه «همسری» محمدعلی ندوشن، با هنرمندی تمام توانست از عهده مسئولیت همسری و مادری با حفظ جایگاه علمی خویش و عدم توقف

به یاد شیرین در سوگ فرهاد

فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی، به کمال و غایت ممکن سربلند بیرون آید. استاد شیرین بیانی، کم از استاد محمدعلی اسلامی ندوشن نیست، او نیز کارنامه بسیار درخشانی در ادب و اندیشه دارد، نمونه شاخص و والای یک «مهربانوی ایرانی» است که برخلاف ما مردان همیشه مدعی، توانایی به‌انجام‌رساندن تمام‌وکمال چند مسئولیت‌خطیر را توأمان دارند. شیرین بیانی فرزند شادروان «دکتر خان‌بابا بیانی» است که بنیان‌گذار دانشگاه تبریز بود و استاد ادبیات و تاریخ دانشسرای عالی، در زمانی که هنوز دانشگاه تهران رسماً آغاز به کار نکرده بود. شیرین بیانی، فرزند «دکتر ملکه ملک‌زاده» است، استاد باستان‌شناسی و متخصص سکه‌شناسی باستانی که آراسته به هنر نگارگری نیز بود و کمتر باستان‌شناسی است که استاد ملکه ملک‌زاده را نتشاسد. از افتخارات استاد شیرین بیانی سخن‌ها می‌توان گفت اما او افتخار خود را «محمدعلی اسلامی ندوشن» می‌دانست و در همه عمر باعزت مرحوم استاد، در جایگاه «همسری»، از هیچ کوششی برای ایجاد فرصت و بستر شکوفایی استاد ندوشن فروگذار نبود. ایشان در گفت‌وگویی، به‌صراحت اظهار کرده

نخستین جلسه هیئت دولت با خبرنگاران پس از یک سال

دولت به حیاط آمد

است. همچنین آزادسازی بسیاری از پول‌های بلوکه‌شده در حال پیگیری حقوقی یا دیپلماتیک است.» او دربارۀ اینکه پول‌های بلوکه‌شده کدام کشورها آزاد شده یا در حال آزاد شدن است؟ گفت: «بیش‌ازاین اطلاعاتی در دست ندارم و اطلاعات پول‌هایی را که آزاد شده‌اند، بانک مرکزی اعلام کرده است.» بهادری جهرمی در پاسخ به سؤال دیگری درباره احتمال تغییرات در کابینه دولت، بیان کرد: «قرار نیست تغییری در دولت ایجاد شود.» او همچنین در پاسخ به شایعاتی مبنی بر استیضاح برخی وزرا در مجلس گفت: «تا جایی که مطلع هستم، فعلا استیضاح هیچ وزیری در دستور کار مجلس قرار ندارد و موضوعی در این سطح مطرح نشده است. استیضاح نظر شخصی برخی نمایندگان است که در مجلس جدی نیست و چنین چیزی در دستور کار آنها قرار نگرفته است.» بهادری جهرمی تأکید کرد که متعاقبا موضوع استیضاح هیچ‌یک از وزرا هم مطرح نیست. سخنگوی دولت در ادامه به سؤال دیگر «شرق» درباره دلیل خروج محسن رضایی و صولت مرتضوی، معاونان اقتصادی و اجرایی رئیس‌جمهوری از کمیسیون اقتصادی دولت پاسخ داد و گفت: «دراین‌باره قبلا توضیحات لازم داده شده است؛ اما تکرار می‌کنم کمیسیون‌های دولت متشکل از اعضای هیئت دولت است و بارها این تغییرات درباره اعضای کمیسیون‌ها صورت گرفته است.» او ادامه داد: «در این دولت هم چند مرتبه تغییراتی در تمام

ترکیب کمیسیون‌ها انجام شده است. دلیل اصلی آن تغییرات هم مربوط به میزان زمانی است که اعضا می‌توانند برای شرکت در جلسات کمیسیون‌ها صرف کنند؛ چراکه مطابق آیین‌نامه دولت باید دوسوم اعضا در جلسات حاضر باشند تا جلسه رسمیت داشته باشد.» بهادری جهرمی تصریح کرد: «بخشی از اعضا به دلیل مشغله‌های کاری زیاد به‌ویژه در حوزه اقتصاد، چون ستاد هماهنگی اقتصادی و شورای عالی سران را هم داریم، وقت کافی را ندارند در همه جلسات شرکت کنند؛ پس از حضور در این جلسات معذور بودند؛ اما چون این عدم حضور باعث می‌شد جلسات کمیسیون حد نصاب و رسمیت نداشته باشد، این آقایان خودشان پیشنهاد دادند عضو رسمی کمیسیون نباشند.» سخنگوی دولت تأکید کرد: «همه اعضای هیئت دولت حق شرکت در همه جلسات کمیسیون‌ها را دارند و بحث حق شرکت نیست؛ بلکه عدم حضور برخی باعث می‌شود کمیسیون به نصاب نرسد و جلسات تشکیل نشود. به‌همین دلیل خود این‌افراد پیشنهاد دادند از عضویت در کمیسیون اقتصاد خارج شوند و پیشنهادشان برای حل مشکل پذیرفته شد.» او اضافه کرد: «البته نمایندگان آنها به جلسات دعوت می‌شوند؛ خودشان هم در ستاد هماهنگی اقتصادی حضور دارند و به مسائل می‌پردازند، مصوبات به صحن دولت هم می‌آیند و در آنجا نقطه نظراتشان را اعلام می‌کنند؛

معصومه معظمی: با وجودی که به یک‌سالگی دولت سیزدهم نزدیک می‌شویم و جلسات حیاط دولت یکی از برنامه‌های منظم و هفتگی دولت قبل بود، به نظر می‌رسد دولت رئیسی اعتقادی به مواجهه وزرا با خبرنگاران و پاسخ‌گویی به آنها ندارد؛ چراکه شرایط اقتصادی فراتر از حد تصور نگران‌کننده است و شاید کابینه دولت، آمادگی لازم را برای مواجهه با خبرنگاران ندارد؛ اما جدای از گمانه‌زنی‌ها بالاخره چهارشنبه هفته جاری درهای پاستور به روی خبرنگاران باز شد. اگرچه این حضور با دعوت تیم رسانه‌ای دولت صورت گرفت؛ اما به دلیل ناهماهنگی‌های مختلف، حضور اهالی رسانه و حاشیه جلسه هیئت دولت با تأخیر و بی‌برنامگی زیاد همراه بود.

نکته درخورتوجه دیگر حضورنداشتن وزرایی مثل وزیر خارجه، صمت و اقتصاد در جمع خبرنگاران بود. وزرایی که سؤالات اصلی این‌روزهای جامعه متوجه آنهاست و انتظار می‌رفت در اولین جلسه حیاط دولت به میان خبرنگاران بیایند و به سؤالات آنها پاسخ بدهند. ازاین‌رو شاید بتوان از آنها به‌عنوان بزرگ‌ترین غایبان نام برد.

پول‌های بلوکه‌شده حق ملت است و دولت از آنها صرف‌نظر نمی‌کند

علی بهادری جهرمی، سخنگوی دولت، یکی از اعضای کابینه رئیسی بود که برای پاسخ‌گویی به میان خبرنگاران آمد. بهادری جهرمی در حاشیه جلسه هیئت دولت درباره آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده که خبر آن گاهی تأیید و گاهی تکذیب می‌شود، در پرسش اختصاصی «شرق» گفت: «بانک مرکزی و وزارت خارجه درباره آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده اطلاع‌رسانی کرده‌اند. از آنجایی که این پول‌ها حق ملت ایران است، دولت هرگز از آنها صرف‌نظر نمی‌کند و مستمرا پیکر آن خواهد بود.» سخنگوی دولت ادامه داد: «با توجه به توسعه متوازن دیپلماسی خارجی در دولت اخیر بخش زیادی از پول‌های بلوکه‌شده آزاد شده‌اند و اطلاعات برخی از آنها منتشر شده و برخی منتشر نشده

که در آغاز زندگی مشترک، وقتی متوجه عمق استعداد و تعلق خاطر استاد ندوشن به فرهنگ و ادبیات ایران شده است، تلاش کرده فضای منزل و خانواده را به نحوی مدیریت و تمشیت کند که استاد ندوشن با فراغت کامل به پژوهش و نگارش و کتابت خویش ادامه دهد.

معتقدم گنج بزرگی که محمدعلی اسلامی‌ندوشن در بر خویش داشت، همسرش، شیرین بیانی بود. امروز بیش از همه ما، استاد شیرین بیانی در سوگ است؛ در سوگ فرهاد، در سوگ آینه‌ایی که رخ خویش در آن می‌دید و عزت محمدعلی را عزت خویش می‌انگاشت. شیرین بیانی و شیرین‌های بسیاری در این سرزمین وجود دارند که از دامن پرمهرشان، ندوشن‌ها بر آسمان علم و ادب به پرواز درآمده‌اند. اگرچه عمر پرفختر استاد ندوشن به پایان رسید اما هنوز دم عیسوی استادان بزرگی چون محمدرضا شفیعی‌کدکنی، هوشنگ ابتهاج، ژاله آموزگار و شیرین بیانی در سپهر فرهنگ، اندیشه و ادبیات ایران‌زمین، جان‌بخش و روح‌انگیز، ما را به فردایی روشن نوید می‌دهد.

بنابراین اظهار نظرات بیان‌شده کاملا برداشت‌های نادرستی بود که حتی تحلیل‌هایی هم درباره آن انجام شد.

تکذیب خبراستعفا‌ی وزیر بهداشت!

بهرام عین‌اللهی، وزیر بهداشت دولت رئیسی، ازجمله وزرایی بود که در جمع خبرنگاران حاضر شد. او ازجمله وزرایی است که شایعه استیضاح او در مجلس مطرح است و حتی گفته می‌شود از او خواسته شده به جای استیضاح در مجلس، خودش استعفا دهد. وزیر بهداشت در پاسخ به این سؤال اختصاصی «شرق» گفت: «این شایعه صحت ندارد و آن را تکذیب می‌کنم.»

کم‌کاری دولت قبل برای آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده!

مسعود میرکامپی، رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، هم در حاشیه جلسه هیئت دولت به میان خبرنگاران آمد. او هم درخصوص آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده کم‌کاری‌هایی بلوکه‌شده در پاسخی اختصاصی به «شرق» گفت: «برای آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده در دولت فعلی دیپلماسی فعالی وجود دارد. منابعی که قبلا بلوکه شده بودند، باید آزاد شوند و ما این‌را به‌خوبی می‌دانیم.» رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور مدعی شد: «در دولت قبل برای آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده کم‌کاری‌هایی صورت گرفت و معتقدم باید فاعل‌تر بر‌خورد می‌کردند؛ اما اکنون این اتفاق افتاده است و بخشی از پول‌های بلوکه‌شده آزاد شده‌اند و خریدهای کالا‌های اساسی مثل واردات گندم، جو، ذرت، نهاده‌های دامی و واکسن از این محل‌ها بوده است.»

وزیر نفت تکذیب کرد

جواد اوجی، وزیر نفت، هم با حضور در بین خبرنگاران به برخی سؤالات پاسخ داد. او در پاسخ اختصاصی به «شرق» خبر حراج بنزین ایران و فروش زیر قیمت نفت خام را تکذیب کرد و گفت: «این موضوع صحت ندارد و ما طبق قانون مصوب بودجه بنزین را می‌فروشیم.» وزیر نفت در پاسخ به اینکه قیمت فروش بنزین صادراتی چقدر است؟ رقمی اعلام نکرد و آن را متفاوت دانست و بیان کرد: «قیمت‌ها مختلف است و چون رقابت بین کشورها در بازار وجود دارد، نمی‌توانیم قیمت را بیان کنیم.» اوجی حراج بنزین را تکذیب کرد و مدعی شد: «قیمت ما قیمت فروش بنزین در منطقه است و حراج آن را تکذیب می‌کنم.»

از سوز‌شدن موارد «فان» استقبال می‌کنم

عزت‌الله ضرغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، هم یکی دیگر از وزرایی بود که برای پاسخ‌گویی به جمع خبرنگاران اضافه شد. ضرغامی یکی از وزرایی است که عملکردش باعث بروز حواشی پیرامون او در فضای مجازی

می‌شود؛ اما او که به دلیل سابقه ریاستش بر صداوسیمما با رسانه هم ناآشنا نیست، ظاهرا از این حواشی بدش نمی‌آید و آنها را باعث دیده‌شدن می‌داند. وزیر گردشگری و میراث فرهنگی در پاسخ به سؤال اختصاصی «شرق» درباره ویدئویی که به‌تازگی از او در فضای مجازی منتشر شد و او بی‌محایا سفالی ۴۵۰۰ساله را در دست گرفته و مقابل دوربین می‌چرخاند، توضیح داد: «بازدید من از موزه ملی ایران یکی از بازدیدهای مهمی بود که انجام شد. خیلی‌ها نمی‌دانستند بخش عمده آثار تاریخی و ارزشمند ما داخل انبارها و مخازن نگهداری می‌شوند که با این بازدید و انتشارش در فضای مجازی متوجه شدند.»

وزیر گردشگری و میراث فرهنگی ادامه داد: «در موزه ملی ایران سه‌هزارو اندی اشیای قیمتی به معرض نمایش گذاشته شده است و ۳۸۰ هزار قطعه داخل مخزن نگهداری می‌شوند. این حرف نگران‌کننده‌ای است و وقتی مردم به آن دسترسی نداشته باشند؛ یعنی این آثار مدفون شده‌اند.» وزیر گردشگری ادامه داد: «بازدید مهمی همراه با رئیس موزه ملی که از باستان‌شناسان بنام و مورد وثوق کارشناسان این حوزه است، داشتم و تصمیماتی برای آینده گرفتیم. در این بازدید برای اطلاع‌رسانی، یکی از سفال‌ها را به دوربین نشان دادم که مردم بدانند این اشیای ارزشمند قابل نمایش نیست.»

ضرغامی با یادآوری دوران ریاستش بر صداوسیمما گفت: «زمانی که در صداوسیمما مسئولیت گرفتم، آرشئو تصاویر مهر محرمانه خورده بود و کسی به آنها دسترسی نداشت؛ اما در شش ماه اول بسیاری از تصاویری را که مهر محرمانه خورده بود، روانه آنتن کردم که باعث تحول جدی در تصویر تلویزیون شد؛ اما درباره موضوع سفال بگویم که من دستکش به دست داشتم و مراقب بودم.» وزیر گردشگری و میراث فرهنگی در پاسخ به اینکه اما در مواجهه با آن سفال ۴۵۰۰ساله بی‌ملاحظگی کردید و آن را در دست مقابل دوربین چرخانید که مورد انتقاد جدی مردم قرار گرفتید، گفت: «یک زمانی کسی جاسونوچیچ در دست دارد و آن را می‌چرخاند، فرق دارد با کاری که من کردم. من دو، سه قسمت اطراف سفال را رو به دوربین با احتیاط نشان دادم که انیمیشن فوق‌العاده زیبایی مربوط به ۴۵۰۰ سال قبل بود که با آن فرم خاص و زیبا کنار هم قرار گرفته‌اند.» ضرغامی در پاسخ به منتقدان گفت: «متأسفانه برخی به جای اینکه به روح پیام توجه کنند، جوسازی می‌کنند؛ اما برخی کارشناسان مقالاتی نوشتند که اصل توجه به مخزن و اهمیت این آثار باستانی است که برای مردم قابل نمایش نیست.» وزیر میراث فرهنگی و گردشگری البته بیان کرد: از این اتفاق و انتشار آن ویدئو در فضای مجازی استقبال می‌کنم. سوزۀ خوبی بود تا خبر و موضوع دیده شود. نه اینکه عمدا این کار را انجام دهم، اما در صفحات مجازی خودم وقتی می‌خواهم حرف جدی بزنم، اثر امور «شوخی» که مخاطب را متوجه کند وجود نداشته باشد، گویا اصلا خبری منتشر نشده است و این اتفاق خوبی بود.» او درعین حال به مردم اطمینان داد همه چیز براساس مسائل تخصصی و توجه به حفظ آثار باستانی صورت می‌گیرد و مطمئن باشد و بالطبع از هر شکلی از همراهی پرهیز کرده و مقرهای خود را جست‌وجو آثار باستانی خواهد بود.

رفتار غیرقانونی ارزیابی کند. این منطق سیاست‌گذاری در ایران در عمل نابود شده است. بازیگران بنا بر تجربه دریافته‌اند با انتخاب راه مشروع، دستاورد و پیشرفتی نخواهند داشت؛ اما بازیگرانی که راه‌های نامشروع را پیش گرفته‌اند، بدون آنکه آسیبی متوجه‌شان باشد، برنده و بهره‌مند هستند. از طرف دیگر، سیاست‌گذاری باید در عین بالابردن هزینه‌های نامشروع، متوجه بالابردن فایده‌های مشروع بازیگران نیز باشد؛ تاکید بر چماق زمانی جواب می‌دهد که هویچی هم در کار باشد. تورم مزمن به مردم آموخته است برای حفظ ارزش دارایی‌هایشان باید آن را تبدیل به کالایی غیر از پول ملی کنند و این عملکردی عقلانی است؛ اما دولت که خود مقصر چنین تورمی است و عامل کاهش ارزش دارایی‌های مردم، به جای اینکه در پی رفع قصور خود باشد، با بستن راه گزینه‌های جایگزین، نه‌تنها به سرکوب بازیگران بازار می‌پردازد، بلکه احتمالا در پی کسب درآمد نیز هست. تصور کنید افراد در سامانه‌ای ثبت کنند که چقدر دارایی به دلار دارند و دولت متعاقباً در قانونی بر دارایی آنان مالیات ببندد؛ رسوب تاریخی از فقدان حرمت مالکیت خصوصی در ذهن ایرانیان، در کنار تجربه‌های متعدد نسل امروز از عملکرد غیرشفاف و گاه استثمارری دولت، باعث سلب اعتماد جامعه شده است و بالطبع از هر شکلی از همراهی پرهیز کرده و مقرهای خود را جست‌وجو خواهد کرد.

۵- چنین قانونی احتمالا می‌تواند به‌طور موقت تقاضای دلار را از سوی بازیگران خُرد کاهش دهد، ولی برندگان اصلی و همیشگی سیاست‌های اقتصادی شبه‌سرمایه‌داری دولتی در ایران، نه با چنین قوانینی قابل کنترل هستند و نه به نهادی پاسخ‌گو؛ برای همین هم با هر شکلی از شفافیت مخالف هستند و پیوند با نظام مالی و بازار جهانی را که می‌تواند با کمترین هزینه عمومی، سلامت اقتصادی را تضمین کند، برنمی‌تابند. چنین قوانینی ممکن است موقتا مزیت دلار را کاهش دهد، ولی سرمایه‌های خرد را از آن به سمت طلا، مسکن و... هدایت و بحران را به بازارهای دیگر منتقل می‌کند. طنز تلخی در عبارت «عرضه، حمل یا نگهداری ارز» نهفته است که ارز را مترادف با اسلحه، مواد مخدر و مشروبات الکلی تداعی می‌کند؛ احتمالا به‌زودی باید منظر تشکیل واحدهای پلیس مبارزه با ارز باشیم، کاش به جای برخورد با معلول، به رفع علت‌ها می‌پرداختیم و از گذشته درس می‌گرفتیم.

